

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj trimestrial privind riscurile sistemice iunie 2019

Anul III, nr. 7

Sondaj trimestrial
privind riscurile sistemice
Iunie 2019

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative
și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2601-5331 (versiune *online*)

Cuprins

Sondaj trimestrial privind riscurile sistemice	5
Anexa 1 Harta principalelor riscuri la adresa stabilității financiare la nivel global	7
Anexa 2 Harta riscurilor la adresa stabilității financiare, opiniile băncilor	8
Anexa 3 Răspunsurile băncilor la chestionarul privind riscurile sistemice	9
Anexa 4 Structura chestionarului privind riscurile sistemice și precizări metodologice	20

Sondaj trimestrial privind riscurile sistemice

Conform celor mai recente analize la nivel european, principalele riscuri cu potențial sistemic identificate sunt reprezentate de: (i) creșterea dezordonată a primei de risc, (ii) preocupări privind sustenabilitatea datoriei, (iii) afectarea capacității de intermediere a băncilor și (iv) asumarea de riscuri în creștere în sectorul financiar nebancaar.

Totodată, acestea sunt completate de evaluările FMI cu privire la principalii factori cu efecte de fragilizare asupra stabilității financiare la nivel global, precum: (i) dezechilibrele financiare din China și posibilele externalități, (ii) fluxurile de portofoliu volatile către piețele emergente, (iii) tensiunile comerciale globale, (iv) datoriile sectorului corporativ din economiile dezvoltate, (v) legătura dintre sectorul de stat și sectorul financiar din zona euro și (vi) riscurile la adresa pieței imobiliare (Anexa 1).

Conform chestionarului privind riscurile sistemice¹, cele mai mari instituții de credit din România au identificat în exercițiul curent un risc sever, patru riscuri ridicate și cinci riscuri moderate.

Pentru a treia oară consecutiv, băncile autohtone au evaluat riscul provenind din cadrul legislativ incert și impredictibil în domeniul financiar-bancaar ca fiind unul sever, însă cu o intensitate în scădere. Acestea estimează riscul menționat ca fiind dificil de gestionat și cu un impact foarte ridicat asupra sistemului financiar.

În cadrul exercițiului curent a fost introdus un nou risc privind tensionarea echilibrelor macroeconomice interne, care a fost evaluat de către instituțiile de credit drept primul risc ridicat după importanță. Acest risc este apreciat ca având o probabilitate ridicată de apariție, un impact peste medie și ca fiind dificil de gestionat. Aprecierea băncilor referitoare la acest risc este în linie cu evaluările BNR. Conform celui mai recent *Raport asupra stabilității financiare*², BNR a evaluat acest risc ca fiind unul ridicat și în creștere comparativ cu evaluările anterioare în contextul deteriorării balanței contului curent și al incertitudinilor privind conduita politicii fiscale.

Următoarele trei riscuri considerate la un nivel ridicat de către instituțiile de credit sunt: (1) riscul de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei cursului de schimb, (2) riscul deteriorării rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe și (3) riscul asociat inovației financiare și provocărilor la adresa securității cibernetice. Evaluarea acestor riscuri s-a menținut constantă comparativ cu exercițiul anterior.

¹ În Tabelul 1 din Anexa 2 sunt prezentate opiniile băncilor cu privire la riscurile sistemice. În Anexa 3 sunt prezentate răspunsurile individuale ale băncilor, iar în Anexa 4 este detaliată structura chestionarului, și sunt prezentate unele aspecte metodologice.

² *Raportul asupra stabilității financiare*, ediția din iunie 2019

Următoarele cinci riscuri sunt incluse în categoria riscurilor moderate: (i) riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental, (ii) riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public, (iii) riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială, (iv) riscul provenind din creșterea accelerată a creditării populației și (v) riscul de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare. Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental a fost revizuit în scădere, de la risc ridicat în cadrul exercițiului anterior la risc moderat în sondajul curent. În prezent, atât probabilitatea de apariție, cât și impactul potențial asupra sectorului bancar sunt evaluate ca fiind relativ ușor de gestionat. Totodată, s-a înregistrat o inversare din punct de vedere al importanței între riscul (iii) și cel de la punctul (iv), în sensul majorării importanței riscului asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială, față de exercițiul precedent. Poziția ultimului risc din acest clasament s-a menținut neschimbată comparativ cu evaluările anterioare.

Anexa 1

Harta principalelor riscuri la adresa stabilității financiare la nivel global

Tabel 1. Principalele riscuri identificate de BCE la adresa sistemului financiar european

1. Creșterea dezordonată a primei de risc
2. Preocupări privind sustenabilitatea datoriei
3. Afectarea capacității de intermediere a băncilor
4. Asumarea de riscuri în creștere în sectorul financiar nebanca

Surse: BCE – *Financial Stability Review*, mai 2019

Tabel 2. Principalii factori destabilizatori la adresa stabilității financiare la nivel global

1. Dezechilibrele financiare din China și posibilele externalități
2. Fluxuri de portofoliu volatile către piețele emergente
3. Tensiunile comerciale globale
4. Datoriile sectorului corporativ din economiile dezvoltate
5. Legătura dintre sectorul de stat și sectorul financiar din zona euro
6. Riscurile la adresa pieței imobiliare

Surse: IMF – *Global Financial Stability Report*, aprilie 2019

Tabel 3. Harta riscurilor la adresa stabilității financiare din România

	Tensionarea echilibrelor macroeconomice interne
	Riscul privind cadrul legislativ incert și impredictibil în domeniul financiar-bancar
	Deteriorarea încrederii investitorilor în economiile emergente
	Structura și costul finanțării deficitului de cont curent și a deficitului bugetar
	Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental
	risc sistemic sever
	risc sistemic ridicat
	risc sistemic moderat
	risc sistemic redus

* Culoarea indică intensitatea riscului. Săgețile indică perspectiva riscului în perioada următoare.

Sursa: BNR – *Raportul asupra stabilității financiare*, iunie 2019.

Anexa 2

Harta riscurilor la adresa stabilității financiare, opiniile băncilor

Tabel 1. Opinia băncilor privind riscurile sistemice asupra sistemului financiar³ pentru perioada iunie 2019 – iunie 2020

Nr.*	Risc sistemic la adresa sectorului financiar	Nivel curent al riscului**	Dificultatea de gestionare a riscului***
Risc 1	Cadrul legislativ incert și impredecibil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar	➡	➡
Risc 2	Tensionarea echilibrelor macroeconomice interne****		
Risc 3	Riscul de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM	➡	➡
Risc 4	Riscul deteriorării rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe (de ex.: creșterea economică la nivel global, modificările de ordin politic și accentuarea tensiunilor geopolitice, sectorul bancar european) și/sau interne (de ex.: politici fiscale prociclice, adâncirea deficitului de cont curent)	➡	➡
Risc 5	Riscul asociat inovației financiare și provocărilor la adresa securității cibernetice	⬇	➡
Risc 6	Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental	➡	➡
Risc 7	Riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public, atât datorită expunerilor directe (de ex.: titluri de stat, credite acordate administrațiilor centrale și locale), cât și indirecte (de ex.: creditele „Prima casă”)	➡	➡
Risc 8	Riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială (de ex.: creșterea prețurilor imobilelor rezidențiale)	➡	➡
Risc 9	Riscul provenind din creșterea accelerată a creditării populației	➡	➡
Risc 10	Riscul de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare, în condițiile unui mediu caracterizat de o disciplină la plată laxă, dar și ale existenței unui potențial de creștere sustenabilă a creditării, cu implicații negative asupra perspectivelor economice pe termen mediu și lung	➡	➡
	<ul style="list-style-type: none"> ■ risc sistemic sever/foarte dificil de gestionat (valori absolute între 7 și 8) ■ risc sistemic ridicat/dificil de gestionat (valori absolute între 5 și 6) ■ risc sistemic moderat/gestionabil (valori absolute între 3 și 4) ■ risc sistemic redus/ fără probleme (valori absolute între 1 și 2) 		

* Ordinea riscurilor este dată de importanța medie a riscului conform răspunsurilor băncilor.

** Culoarea indică nivelul curent al riscului, luând în calcul probabilitatea de materializare a acestuia și impactul asupra sectorului bancar în caz de materializare în cursul unui an.

*** Culoarea indică nivelul curent al dificultății de gestionare a riscului de către instituțiile de credit.

**** Acest risc a intrat pentru prima dată în cadrul riscurilor cu potențial sistemic în T2 2019, neexistând astfel informații cu privire la evoluția față de analiza anterioară.

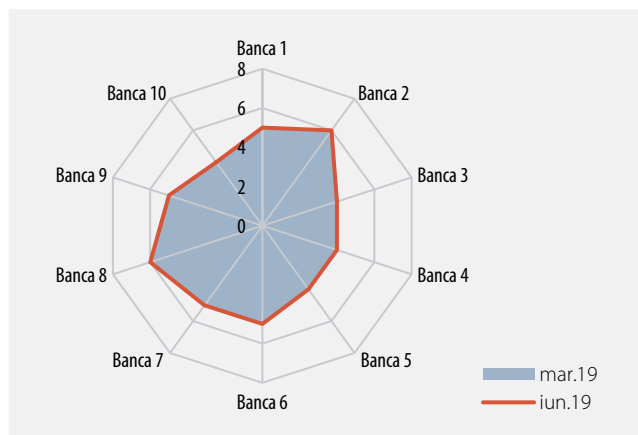
Săgețile indică evoluția riscului/capacității de gestiune a acestuia relativ la exercițiul anterior (martie 2019), considerând un prag de materializare de 0,5 puncte.

³ Pentru structura chestionarului și detalii metodologice, a se vedea Anexa 4.

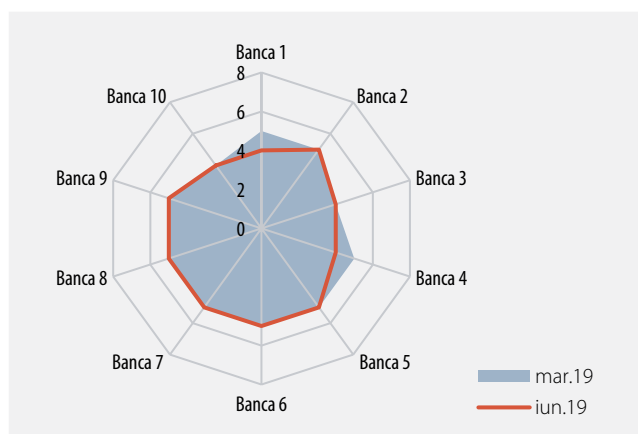
Anexa 3

Răspunsurile băncilor la chestionarul privind riscurile sistemice

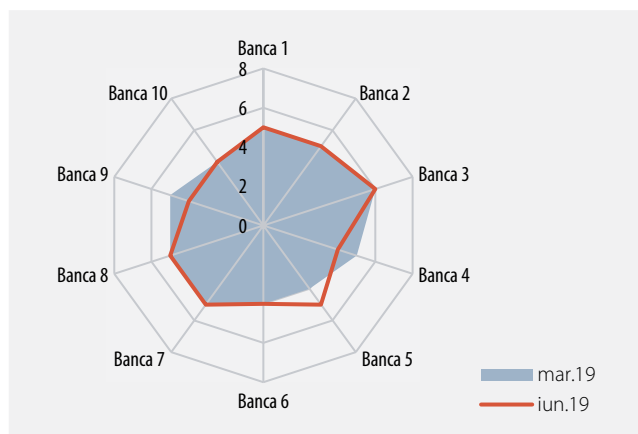
1. Riscul asociat inovației financiare și provocărilor la adresa securității cibernetice

Grafic 1a. Probabilitatea de apariție

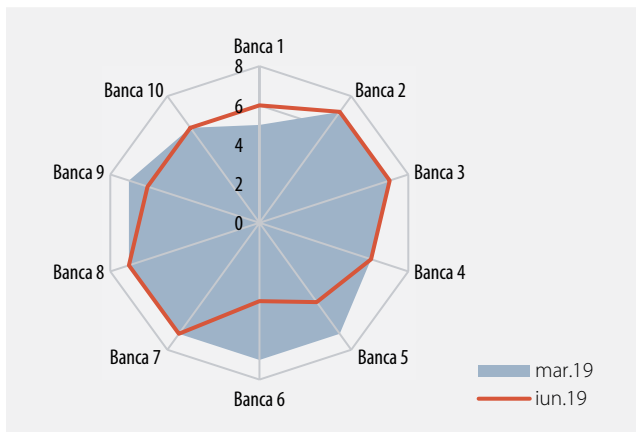
Grafic 1b. Severitatea impactului

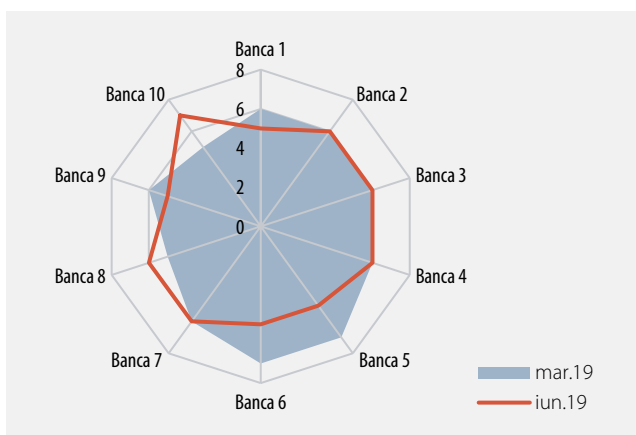
Grafic 1c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicată.

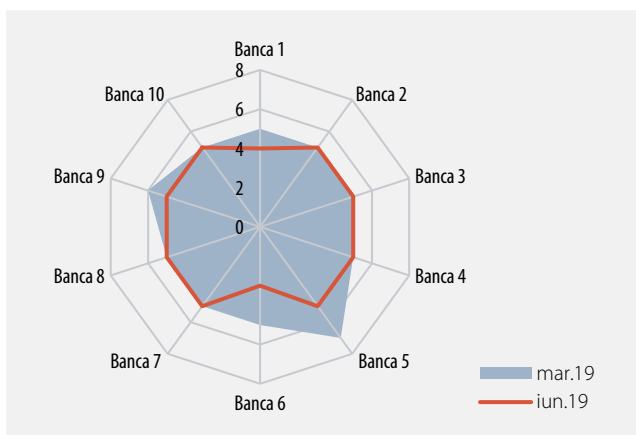
2. Riscul de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM

Grafic 2a. Probabilitatea de apariție

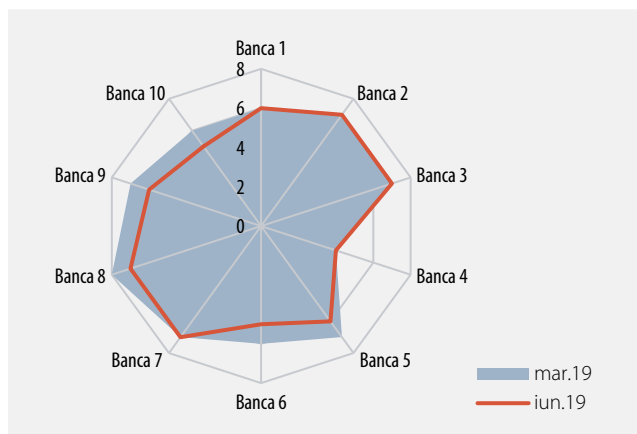

Grafic 2b. Severitatea impactului

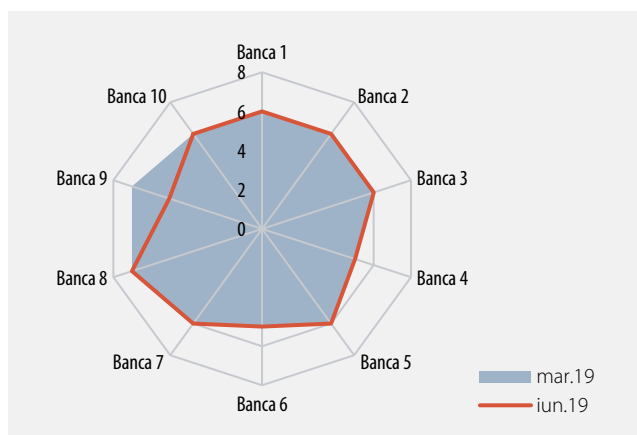
Grafic 2c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicate.

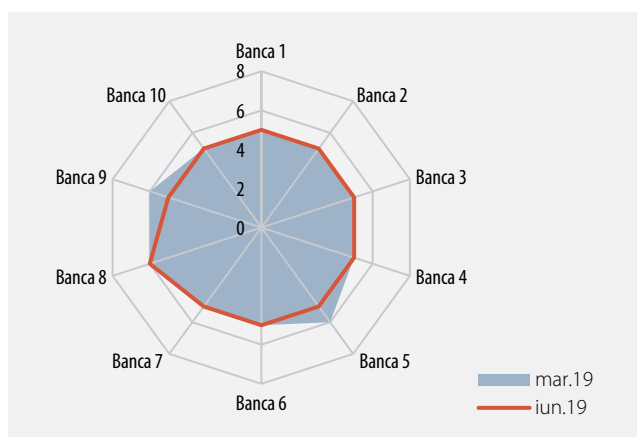

3. Riscul deteriorării rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe (de ex.: creșterea economică la nivel global, modificările de ordin politic și accentuarea tensiunilor geopolitice, sectorul bancar european) și/sau interne (de ex.: politici fiscale prociclice, adâncirea deficitului de cont curent)

Grafic 3a. Probabilitatea de apariție

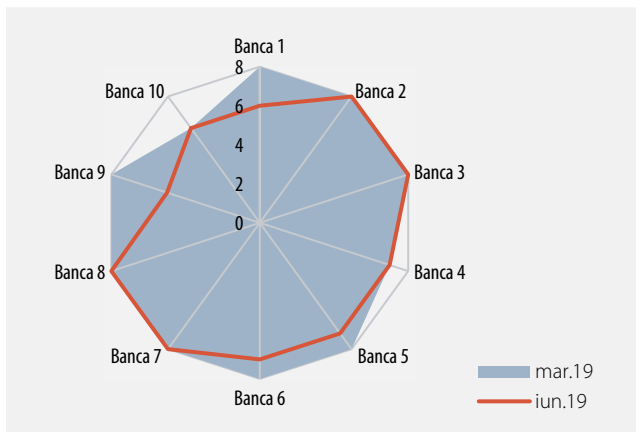
Grafic 3b. Severitatea impactului

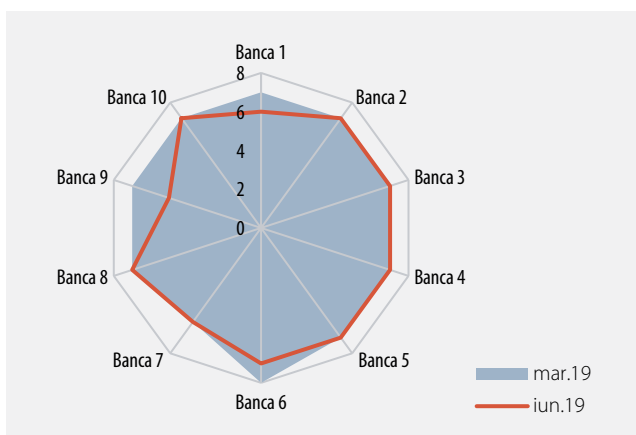
Grafic 3c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicată.

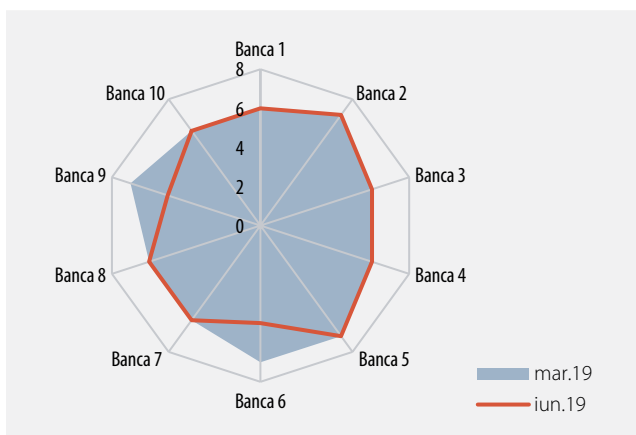
4. Cadrul legislativ incert și impredictibil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar

Grafic 4a. Probabilitatea de apariție

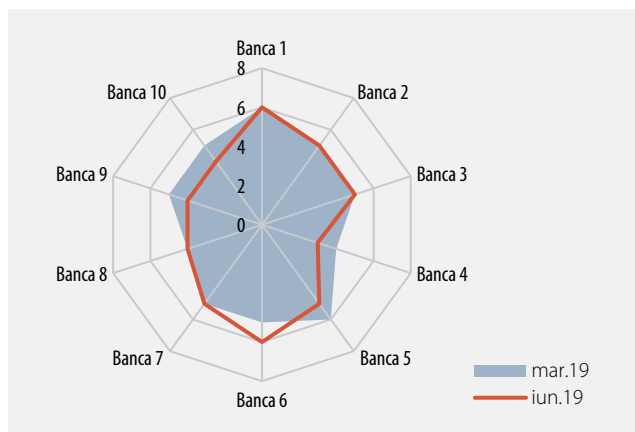
Grafic 4b. Severitatea impactului

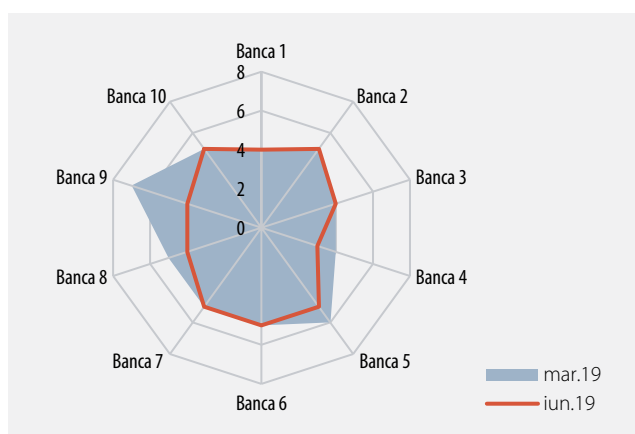
Grafic 4c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicate.

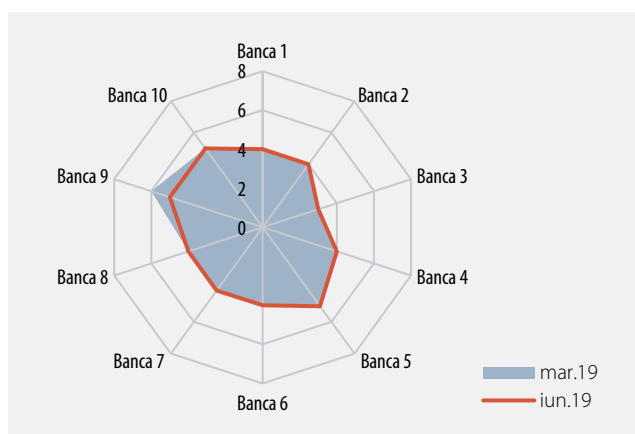
5. Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental

Grafic 5a. Probabilitatea de apariție

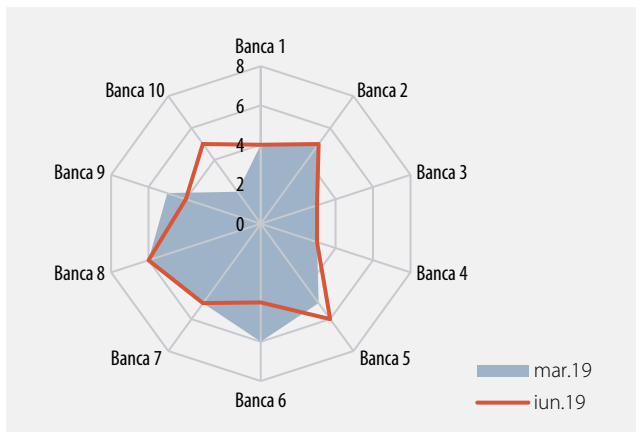
Grafic 5b. Severitatea impactului

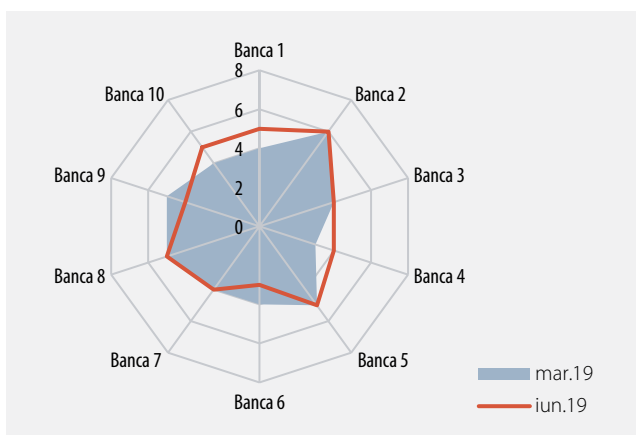
Grafic 5c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicată.

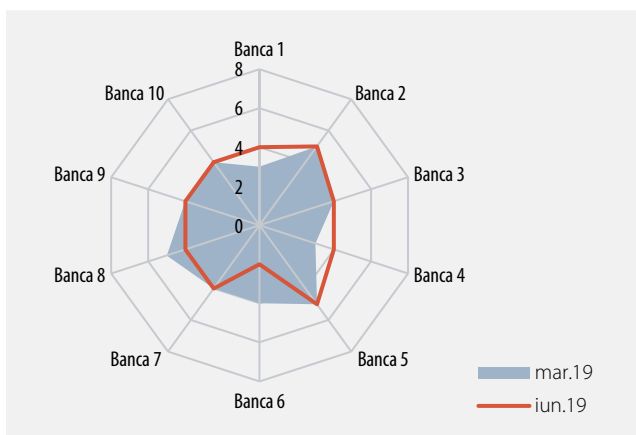
6. Riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public, atât datorită expunerilor directe (de ex.: titluri de stat, credite acordate administrațiilor centrale și locale), cât și indirecte (de ex.: creditele „Prima casă”)

Grafic 6a. Probabilitatea de apariție

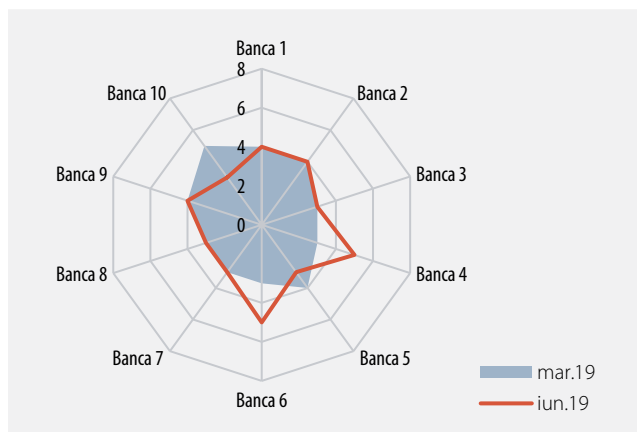
Grafic 6b. Severitatea impactului

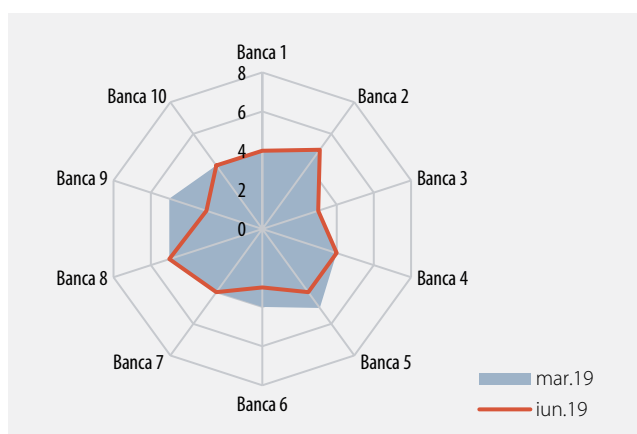
Grafic 6c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicate.

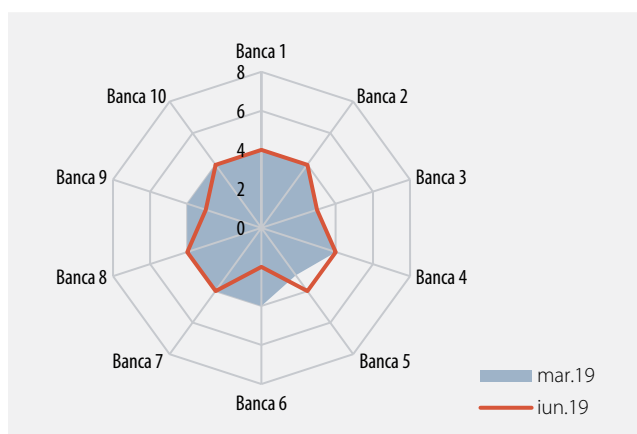
7. Riscul provenind din creșterea accelerată a creditării populației

Grafic 7a. Probabilitatea de apariție

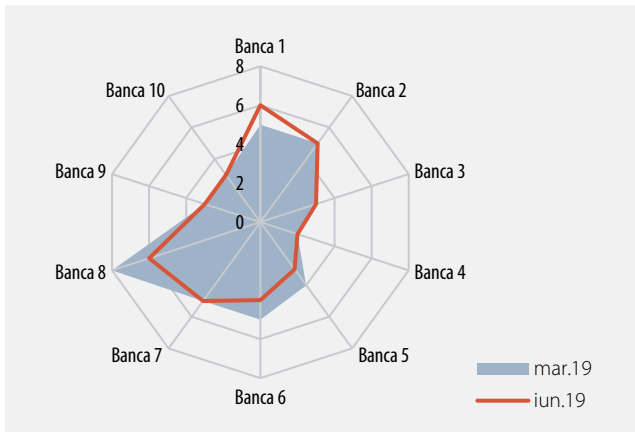
Grafic 7b. Severitatea impactului

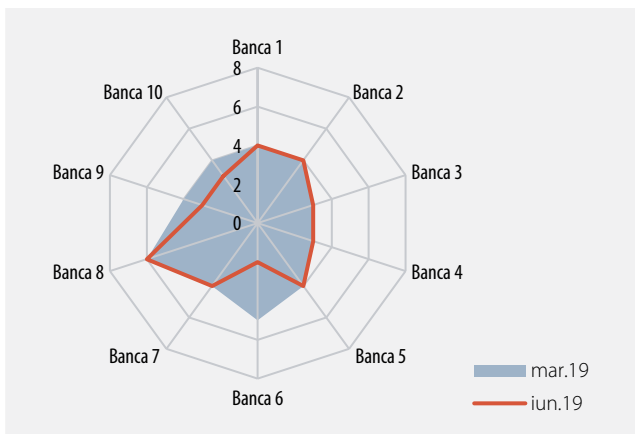
Grafic 7c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicată.

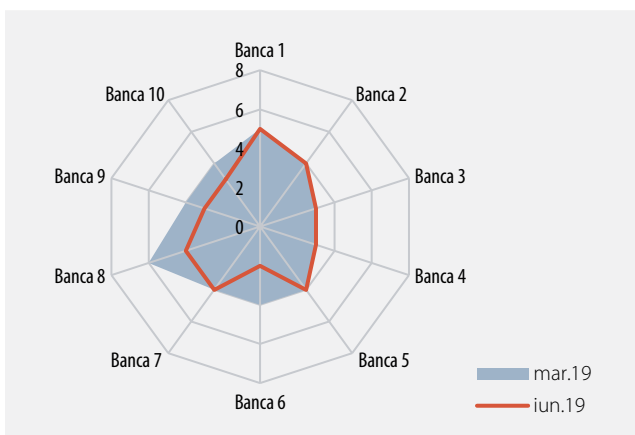
8. Riscul de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare, în condițiile unui mediu caracterizat de o disciplină la plată laxă, dar și ale existenței unui potențial de creștere sustenabilă a creditării, cu implicații negative asupra perspectivelor economice pe termen mediu și lung

Grafic 8a. Probabilitatea de apariție

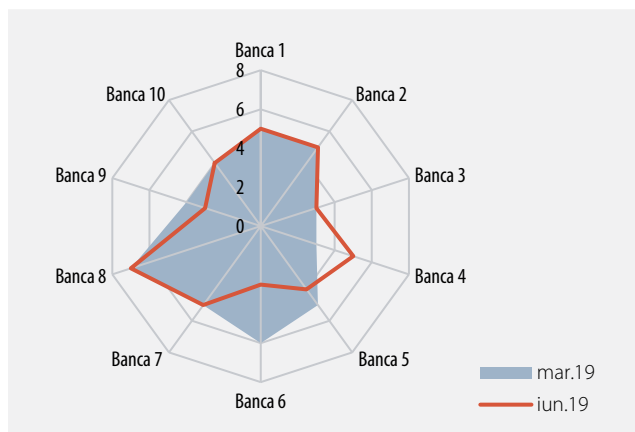
Grafic 8b. Severitatea impactului

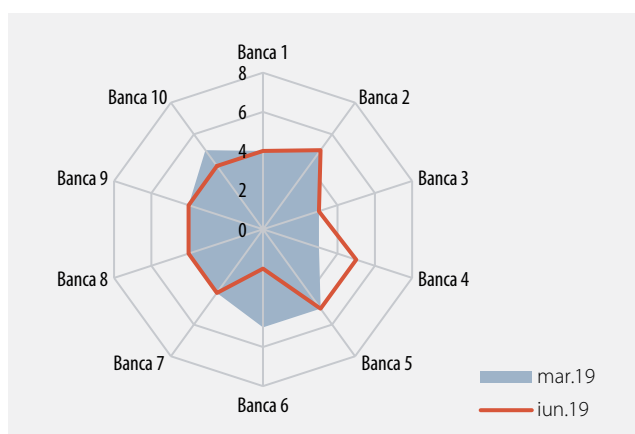
Grafic 8c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicate.

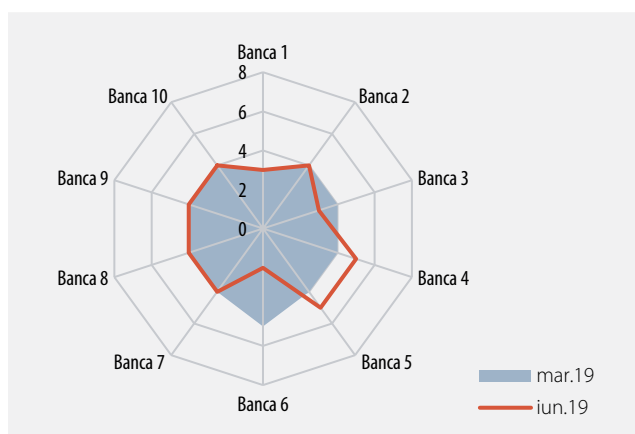
9. Riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială (de ex.: creșterea prețurilor imobilelor rezidențiale)

Grafic 9a. Probabilitatea de apariție

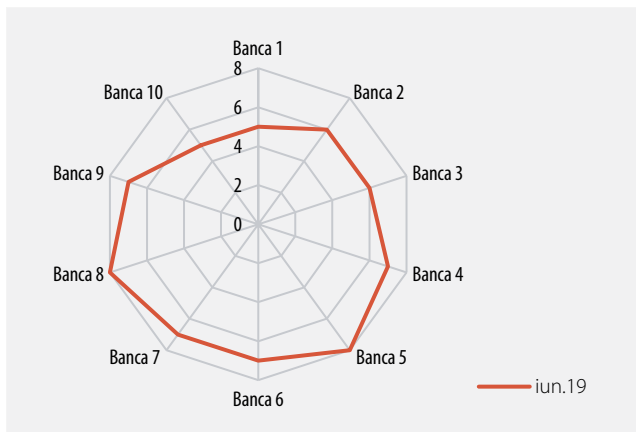
Grafic 9b. Severitatea impactului

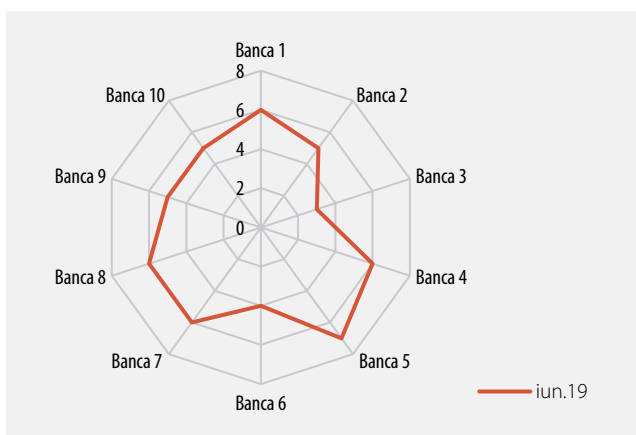
Grafic 9c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicată.

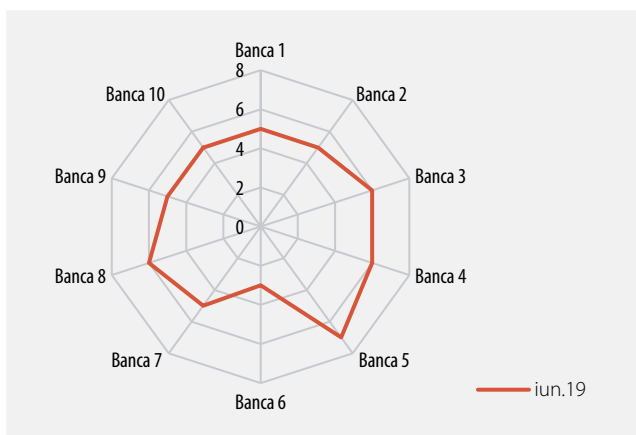
10. Riscul asociat tensionării echilibrelor macroeconomice interne

Grafic 10a. Probabilitatea de apariție

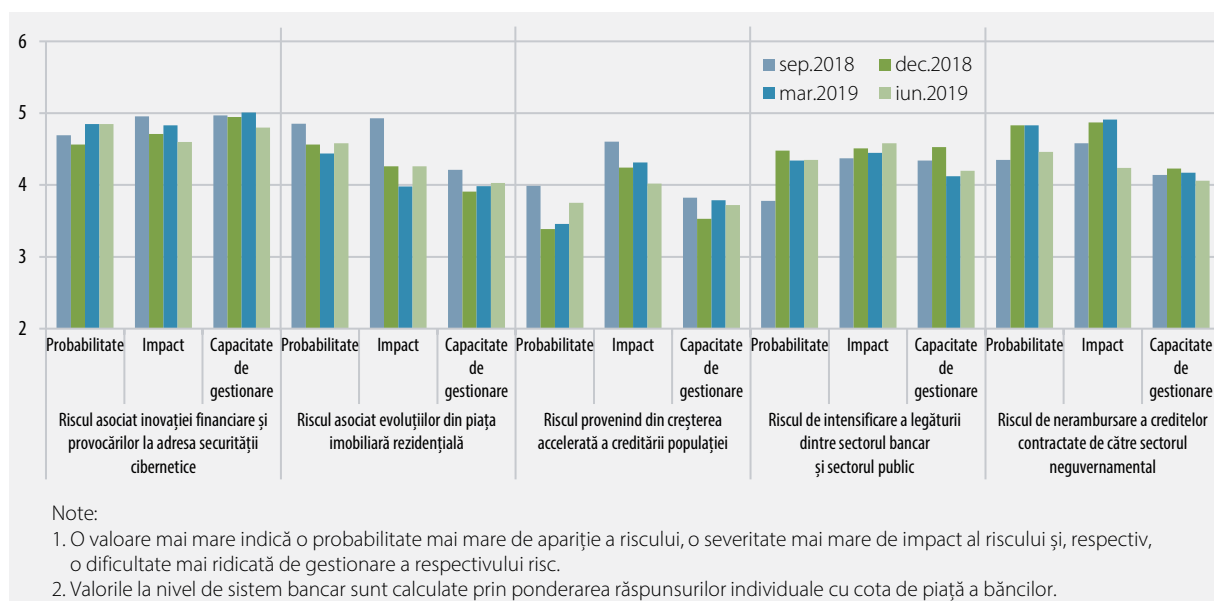
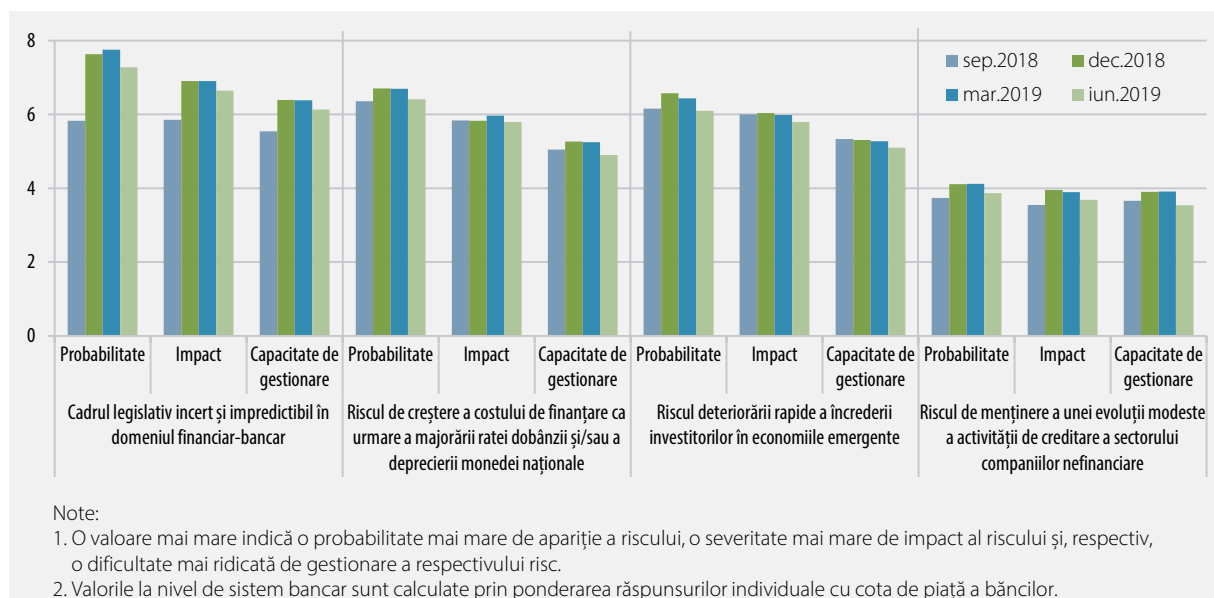
Grafic 10b. Severitatea impactului

Grafic 10c. Dificultatea de gestionare

Notă: O valoare mai mare indică o probabilitate de apariție/severitate a impactului/dificultate de gestionare a riscului mai ridicate.

Grafic 11. Evoluția răspunsurilor agregate ale băncilor referitoare la probabilitatea de apariție, impactul potențial și capacitatea de gestionare a riscurilor sistemice

Anexa 4

Structura Chestionarului privind riscurile sistemice și precizări metodologice

Chestionar privind riscurile sistemice				
Denumirea instituției de credit:				
Data de referință: 30-06-2019				
Pentru scopurile acestui chestionar, noțiunea de risc sistemic se referă la „riscul de perturbare a sistemului financiar care poate genera consecințe negative grave pentru piața internă și economia reală” (Regulamentul (UE) nr. 1092/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010).				
1a	Vă rugăm să evaluați pentru următoarele 12 luni riscurile sistemice identificate la punctele 1-10 din tabelul de mai jos. De asemenea, vă rugăm să completați la punctul 11 al tabelului un alt risc sistemic identificat din perspectiva dumneavoastră.			
Riscuri sistemice	Importanța riscului (A)	Probabilitatea de apariție a riscului (B)	Impactul potențial asupra sectorului bancar (C)	Capacitatea băncii de gestionare a riscului (D)
1. Riscul provenind din creșterea accelerată a creditării populației				
2. Riscul de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM				
3. Cadrul legislativ incert și impredictibil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar				
4. Riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public, atât datorită expunerilor directe (de ex.: titluri de stat, credite acordate administrațiilor centrale și locale), cât și indirecte (de ex.: creditele „Prima casă”)				
5. Riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială (de ex.: creșterea prețurilor imobilelor rezidențiale)				
6. Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental				
7. Riscul de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare, în condițiile unui mediu caracterizat de o disciplină la plată laxă, dar și ale existenței unui potențial de creștere sustenabilă a creditării, cu implicații negative asupra perspectivelor economice pe termen mediu și lung				
8. Riscul deteriorării rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe (de ex.: creșterea economică la nivel global, modificările de ordin politic și accentuarea tensiunilor geopolitice, sectorul bancar european) și/sau interne (de ex.: politici fiscale prociclice, adâncirea deficitului de cont curent)				
9. Riscul asociat inovației financiare și provocărilor la adresa securității cibernetice				
10. Tensionarea echilibrului macroeconomice interne				
11.				
Explicații:				
(A) În clasificarea riscurilor în funcție de importanță, vă rugăm să utilizați următoarea scală de la 1 la 10, unde 1 este cel mai important risc, iar este 10 cel mai puțin important risc.				
Evaluarea importanței unui risc (A) combină: probabilitatea de materializare a acestuia (B) și impactul în caz de materializare (C), luând în calcul capacitatea băncii de a gestiona respectivul risc (D).				
(B) În clasificarea riscurilor în funcție de probabilitatea de apariție, vă rugăm să utilizați următoarea scală: Risc cu probabilitate, 1=Nesemnificativă, 2=Foarte redusă, 3=Redusă, 4=Sub medie, 5=Peste medie, 6=Ridicată, 7=Foarte ridicată și 8=Sigură.				
(C) În clasificarea riscurilor în funcție de impactul potențial asupra sistemului financiar, i.e. pierderea așteptată condiționată de materializarea respectivului risc, vă rugăm să utilizați următoarea scală: Risc cu impact 1=Nesemnificativ, 2=Foarte redus, 3=Redus, 4=Sub medie, 5=Peste medie, 6=Ridicată, 7=Foarte ridicată și 8=Extrem de ridicată.				
(D) În clasificarea riscurilor în funcție de capacitatea instituției de credit de a gestiona respectivul risc înainte de apariție (i.e. cât de pregătită este banca dvs. de a lua măsuri ex ante pentru a reduce semnificativ riscul), vă rugăm să utilizați următoarea scală: 1=Fără probleme, 2=Foarte ușor de gestionat, 3=Ușor de gestionat, 4=Relativ ușor de gestionat, 5=Relativ dificil de gestionat, 6=Dificil de gestionat, 7=Foarte dificil de gestionat, 8=Nu poate fi gestionat.				

- continuare -

1b	Vă rugăm să furnizați, dacă este cazul, orice clarificări sau informații suplimentare pe care le considerați a fi necesare pentru o mai bună înțelegere a răspunsurilor de la punctul 1a.
Clarificări/ Informații suplimentare	
1.	
2.	

Analiza este realizată pe baza răspunsurilor instituțiilor de credit la Chestionarul privind riscurile sistemice. Sondajul este transmis celor mai importante 10 bănci din sistem după valoarea activelor. Acestea dețineau circa 85 la sută din activele totale ale sectorului bancar în luna mai 2019. Chestionarul este adresat persoanelor cu atribuții de conducere din cadrul departamentelor de administrare a riscului ale acestor instituții.

Mecanismul analizei este următorul: BNR identifică riscurile care pot fi considerate sistemice și solicită băncilor să răspundă în ce măsură opinia lor este asemănătoare, modul în care ierarhizează respectivele riscuri după importanța posibilelor consecințe asupra sistemului financiar, care este capacitatea lor de a face față consecințelor în ipoteza concretizării riscului și care consideră că există probabilitatea de apariție a riscului sistemic. De asemenea, băncile au posibilitatea să propună riscuri care, în opinia lor, sunt sistemice.

Metoda de agregare a răspunsurilor băncilor cu privire la cele trei elemente ale riscurilor (probabilitatea de apariție, severitatea impactului și capacitatea de gestionare a riscului) este media ponderată, factorul de ponderare fiind cota de piață a activelor.

Abrevieri

BCE	Banca Centrală Europeană
BNR	Banca Națională a României
CERS	Comitetul European pentru Risc Sistemic
IFN	instituție financiară nebanară
FED	Sistemul Federal de Rezerve al Statelor Unite ale Americii
FMI	Fondul Monetar Internațional
FSB	Consiliul pentru stabilitate financiară
UE	Uniunea Europeană

